

Sygn. akt V CSK 440/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSA del. do SN Katarzyna Polańska-Farion (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Gminy G.

przeciwko Zakładowi Naprawy i Budowy Wagonów Spółce z ograniczoną
odpowiedzialnością w G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 czerwca 2014 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 5 czerwca 2013 r.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w G. zasądził od Zakładu Naprawy i Budowy Wagonów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. na rzecz Gminy G. 1.710.099,55 zł, z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego do wartości nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej KW nr ...32904/7 prowadzonej przez Sąd Rejonowy w G.

Sąd ten ustalił, że w związku z zaległościami w podatku od nieruchomości Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego S.A. w G., na mocy decyzji Prezydenta Miasta G. z dnia 12 czerwca 2000 r., wpisana została w księdze wieczystej KW nr ...32904/7 prowadzonej przez Sąd Rejonowy w G. hipoteka w kwocie 1.371.355,05 zł i dodatkowo hipoteka zabezpieczająca odsetki za zwłokę w wysokości 338.744,50 zł. W 2001 r. w/w nieruchomość została wniesiona aportem do majątku pozwanego. W 2010 r. ukończono postępowanie upadłościowe Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego S.A. w G., a w 2012 r. spółka ta została wykreślona z Krajowego Rejestru Sądowego.

Przy takich ustaleniach faktycznych sąd pierwszej instancji doszedł do wniosku, że istnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką zostało wykazane złożoną decyzją administracyjną z 12 czerwca 2000 r. Likwidacja Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego S.A. w G. nie spowodowała wygaśnięcia należności podatkowej, której zaspokojenia można dochodzić od dłużnika rzeczowego, bez konieczności uzyskiwania decyzji ustalającej zobowiązanie tego dłużnika.

Sąd Apelacyjny na skutek apelacji pozwanego wyrokiem z dnia 5 czerwca 2013 r. zmienił powyższy wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo i obciążył powoda obowiązkiem zwrotu kosztów poniesionych przez pozwanego.

Sąd drugiej instancji uznał, że z chwilą prawomocnego wykreślenia Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego S.A. w G. z rejestru sądowego spółka ta utraciła zdolność prawną, przestały istnieć jej prawa i obowiązki. Wygaśnięcie wierzytelności przysługujących gminie wobec dłużnika osobistego, spowodowało również wygaśnięcie hipotek przymusowych zabezpieczających wierzytelność. W

tych warunkach za bezprzedmiotowe uznał sąd zarzuty dotyczące wysokości wierzytelności i sposobu jej wykazania.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną złożył powód. Opierając skargę na podstawie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. zarzucił naruszenie: art. 1 i art. 2 § 3 k.p.c. w zw. z art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz. U. 2012 r., poz. 749 z późn. zm.) oraz art. 386 § 6 k.p.c. i art. 244 k.p.c., a w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. – art. 94 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jednolity tekst: Dz. U. 2001 r., nr 124, poz. 1361 z późn. zm.), art. 353 § 1 k.c. i art. 1 pkt 1 oraz art. 59 § 1 ordynacji podatkowej. W konkluzji wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi drugiej instancji ewentualnie uchylenie wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez uwzględnienie powództwa, z zasądzeniem zwrotu kosztów postępowania za obie instancje i kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozpoznając roszczenie dochodzone w sprawie sądy ostatecznie nie zgodziły się z zarzutem niedopuszczalności drogi sądowej, stwierdzając, że roszczenie o zasądzenie od dłużnika hipotecznego kwoty określonej w hipotece, obciążającej jego nieruchomości, ma charakter cywilnoprawny. Stanowisko to należy podzielić.

Pojęcia „sprawa cywilna” i „droga sądowa” zostały zdefiniowane w art. 1 i 2 k.p.c. Zgodnie z art. 1 k.p.c., przedmiotem regulacji kodeksu postępowania cywilnego jest postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego, prawa pracy, ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego kodeksu stosuje się na mocy ustaw szczególnych. Sprawy te podlegają rozpoznaniu przez sądy powszechne i Sąd Najwyższy, chyba że określony przepis ustawy przekazuje je do rozpoznania sądów szczególnych lub innych organów (art. 2 § 1 i 3 k.p.c.). O dopuszczalności drogi sądowej decyduje zatem charakter sprawy, kwalifikowanej stosownie do okoliczności faktycznych przytoczonych przez powoda oraz roszczenia zgłoszonego na ich podstawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

10 marca 1999 r., II CKN 340/98, OSNC 1999, nr 9, poz. 161). Oznacza to, że droga sądowa jest dopuszczalna, jeżeli powód zgłosił roszczenie procesowe sformułowane jako żądanie zasądzenia, ustalenia lub ukształtowania stosunku prawnego lub prawa, dotyczące równorzędnych podmiotów i oparł je na zdarzeniach prawnych, które mogą stanowić źródło stosunków cywilnoprawnych (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2006 r. III CZP 121/05, OSNC 2006, nr 1, poz. 178 czy postanowienie z dnia 21 marca 2013 r. III CZP 9/13, Lex nr 1318412).

Roszczenie zgłoszone przez stronę powodową wynika z wpisu hipoteki przymusowej, obciążającej nieruchomości stanowiącą własność pozwanej spółki. Zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, przez ustanowienie hipoteki wierzyciel może dochodzić zaspokojenia swojej wierzytelności z nieruchomości bez względu na to czyją stała się własnością i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości. W judykaturze dominuje stanowisko, w myśl którego wierzyciel, by mógł skutecznie prowadzić egzekucję z nieruchomości obciążonej musi uzyskać przeciwko dłużnikowi rzeczowemu tytuł wykonawczy, a takim z punktu widzenia przepisów procesowych jest wyrok zasądający określone świadczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1971 r., III CRN 553/70, OSNC 1971, nr 10, poz. 185; wyroki: z dnia 10 września 1999 r., III CKN 331/98, OSNC 2000, nr 3, poz. 57; z dnia 6 marca 1997 r. I CKU 78/96, Prok.i Pr.-wkł. 1997, nr 6, s. 38; z dnia 16 lipca 2003 r. V CK 19/02, Lex nr 602311; z dnia 25 sierpnia 2004 r. IV CK 606/03, Lex nr 188488; z dnia 12 grudnia 2013r., V CSK 51/13, Lex nr 1425058). Tego rodzaju sprawa, prowadzona z powództwa wierzyciela rzeczowego przeciwko dłużnikowi rzeczowemu, niebędącemu dłużnikiem osobistym, spełnia kryteria sprawy cywilnej, niezależnie od tego, jaka wierzytelność: cywilnoprawna czy publicznoprawna została zabezpieczona hipoteką (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2013 r., V CSK 51/13, Lex nr 1425058).

Trzeba dodać, że zaspokojenie wierzyciela hipotecznego z nieruchomości następuje według przepisów o sądowym postępowaniu egzekucyjnym, chyba że z nieruchomości dłużnika jest prowadzona egzekucja przez administracyjny organ egzekucyjny (art. 75 ustawy o księgach wieczystych i hipotece). Zarówno podstawą

wszczęcia egzekucji sądowej, jak i administracyjnej jest tytuł wykonawczy (por. art. 776 i 777 k.p.c. oraz art. 26 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji - tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1015 z późn. zm.). Tytuł w postępowaniu administracyjnym wystawiany jest w stosunku do zobowiązanych, którymi wedle art. 1a pkt 20 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji są osoby prawne albo jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej albo osoby fizyczne, jeśli nie wykonały w terminie obowiązku o charakterze pieniężnym lub obowiązku o charakterze niepieniężnym. W przypadku zobowiązań podatkowych chodzi zatem przede wszystkim o podatnika, jego następcę prawnego lub osoby trzecie ponoszące wraz z nim odpowiedzialność podatkową na warunkach określonych w przepisach ordynacji podatkowej. Jeżeli natomiast określone w decyzjach podatkowych należności w/w osób zabezpieczono na nieruchomości, która została następnie zbyta, wierzyciel rzeczowy, chcąc uzyskać zaspokojenie swej wierzytelności z przedmiotu zabezpieczenia, nie może oprzeć się na administracyjnym tytule wykonawczym wydanym wobec zobowiązanego - dłużnika osobistego. Niezależnie od tego, kogo obciążały należności podatkowe (podatnika, jego następcę lub zobowiązaną osobę trzecią), prowadzenie egzekucji z nieruchomości wymaga w takiej sytuacji uzyskania tytułu wykonawczego przeciwko osobie będącej właścicielem nieruchomości, a tym tytułem może być wyrok sądu zasądający od dłużnika hipotecznego na rzecz wierzyciela hipotecznego określoną kwotę wynikającą z zabezpieczenia hipotecznego. Odmienne zasady zaspokojenia z przedmiotu zastawu skarbowego - w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, mają swą wyraźnie zakreśloną podstawę normatywną w art. 42 § 7 ordynacji podatkowej i nie mogą być przenoszone na realizację zabezpieczenia hipotecznego.

Z punktu widzenia przedmiotu sporu rozstrzygająca okazała się odpowiedź na pytanie o znaczenie utraty bytu prawnego przez dłużnika osobistego - dla możliwości dochodzenia przez wierzyciela zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką. Akcesoryjny charakter hipoteki powoduje, że nie może ona istnieć bez wierzytelności, którą zabezpiecza. Wygaśnięcie wierzytelności skutkuje zatem zasadniczo wygaśnięciem hipoteki, chyba że z danego stosunku prawnego

mogą powstać w przyszłości kolejne wierzytelności podlegające zabezpieczeniu. Przepis art. 94 ustawy o księgach wieczystych i hipotece nie określa kiedy wygasa wierzytelność, rozstrzygają o tym właściwe przepisy z zakresu prawa zobowiązań. Jak zauważa się w piśmiennictwie, w przypadku hipoteki przymusowej zabezpieczającej zobowiązania publicznoprawne, wygaśnięcie zobowiązania, z którego wynika zabezpieczona wierzytelność, jest z reguły wystarczającą przyczyną wygaśnięcia hipoteki. Istotne w tej sytuacji stają się rozwiązania przyjęte w przepisach prawa publicznego, w niniejszej sprawie – w ordynacji podatkowej.

W myśl art. 59 § 1 tej ustawy zobowiązanie podatkowe wygasa w całości lub w części wskutek: zapłaty, pobrania podatku, potrącenia, zaliczenia nadpłaty lub zaliczenia zwrotu podatku, zaniechania poboru, przeniesienia własności rzeczy lub praw majątkowych, przejęcia własności nieruchomości lub prawa majątkowego w postępowaniu egzekucyjnym, umorzenia zaległości, przedawnienia, zwolnienia z obowiązku zapłaty. W doktrynie i orzecznictwie sądów administracyjnych zwraca się uwagę, że katalog przyczyn prowadzących do wygaśnięcia zobowiązania podatkowego jest zamknięty w tym sensie, że zobowiązanie podatkowe może wygasnąć tylko w jednej z tych form (por. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 28 czerwca 2004 r., FSK 200/04, ONSAiWSA 2005, nr 1, poz. 4; z dnia 28 września 2007 r., II FSK 1099/06, Lex nr 377593; z dnia 26 maja 2008 r., I FPK 8/07, ONSAiWSA 2008 nr 5, poz. 79). Wśród zdarzeń prawnych wymienionych w przepisie nie ma utraty bytu prawnego podatnika (np. śmierć osoby fizycznej czy likwidacja osoby prawnej). Tego rodzaju okoliczności mogą być uzasadnieniem dla umorzenia zaległości podatkowej (por. art. 67d § 2 w zw. z art. 67 d § 1 pkt 3 i 4 ordynacji podatkowej) i dopiero ta przyczyna stanowi o wygaśnięciu zobowiązania na podstawie art. 59 § 1 pkt 8 ordynacji podatkowej. Pogląd ten znajduje wsparcie również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, które zapadło na gruncie odpowiedzialności osób trzecich za zobowiązania podatkowe (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2008 r., II UZP 6/08, OSNP 2009, nr 7-8, poz. 102 czy uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2009 r., I UZP 3/09, OSNP 2011, nr 1-2, poz. 13). Decyzja o umorzeniu zaległości podatkowych w powołanym wyżej trybie nie została w sprawie złożona.

Nie ma podstaw do przyjmowania, iż pomimo tego, wykreślenie z rejestru sądowego podatnika - spółki odpowiedzialnej osobiście za zobowiązania podatkowe, doprowadziło do wygaśnięcia hipoteki zabezpieczającej wierzytelności wynikające z tego zobowiązania - na nieruchomości stanowiącej własność innego podmiotu. Wyrażając inny pogląd Sąd Apelacyjny odwołał się do stanowiska zawartego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CSK 112/08 (Lex nr 658199), zgodnie z którym utrata bytu prawnego przez dłużnika osobistego oznacza wygaśnięcie wierzytelności, a wskutek wygaśnięcia wierzytelności wygasają zabezpieczające ją hipoteki. Można dodać, że podobny pogląd został wypowiedziany w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r., II CSK 325/11 (Lex nr 1147745), a także w odniesieniu do odpowiedzialności poręczyciela – w wyroku z dnia 5 listopada 2008 r., I CSK 204/08 (Biuletyn SN 2009, nr 3, s. 9). Wymaga jednak zaznaczenia, że już w postanowieniu z dnia 10 maja 2012 r., IV CSK 369/11 (Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 10, s. 5) Sąd Najwyższy uznał, że jeśli charakter wierzytelności jest tego rodzaju, że możliwe jest jej zaspokojenie z substratu majątkowego pozostałego po osobie prawnej, np. w razie złożenia odpowiednich kwot do depozytu sądowego, czy też z zabezpieczeń tej wierzytelności na przedmiotach majątkowych osób trzecich, to wykreślenie dłużnika z rejestru nie powinno być utożsamiane z wygaśnięciem wierzytelności. Także w postanowieniu z dnia 20 września 2007 r., II CSK 240/07 (Lex nr 487505) Sąd Najwyższy przyjął, iż nie zasługuje na aprobatę pogląd, że wykreślenie spółki z o.o. prowadziłyby do zwolnienia jej z zobowiązań, bez potrzeby zaspokojenia wierzycieli. Z kolei w wyroku z dnia 13 grudnia 2006 r., II CSK 300/06 (Lex nr 388845) stwierdzono, że ze względu na utratę przez spółkę bytu prawnego, w związku z wykreśleniem jej z rejestru, zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, usprawiedliwiający odstępstwo od zasady, iż wierzyciel powołujący się na bezskuteczność egzekucji przeciwko spółce z ograniczoną odpowiedzialnością nie może pozwać członka zarządu tej spółki na podstawie art. 299 k.s.h. bez uprzedniego uzyskania tytułu egzekucyjnego przeciwko spółce, i pozwalający w drodze wyjątku na wykazanie istnienia wierzytelności wobec spółki w procesie przeciwko członkom jej zarządu. Wreszcie w uchwale z dnia 11 września 2013 r., III CZP 47/13 (OSNC 2014, nr 4, poz. 38) Sąd Najwyższy

opowiedział się za dopuszczalnością ochrony wierzycieli spółki akcyjnej na podstawie art. 527 i nast. k.c., pomimo wykreślenia spółki z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

Podzielając tę linię orzeczniczą podkreślić trzeba, że wyprowadzenie skutku wygaśnięcia wierzytelności jedynie z ogólnej konstrukcji zobowiązania, w jej ujęciu zawartym w art. 353 § 1 k.c., nie ma dostatecznego uzasadnienia. Występuje bowiem szereg przypadków, zarówno przewidzianych w kodeksie cywilnym, jak i przepisach innych ustaw, w których ustawodawca zakłada istnienie zobowiązań, pomimo ustania bytu prawnego dłużnika. Przyjmuje się przy tym możliwość wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Sądowego także wtedy, gdy w wyniku przeprowadzonego i zakończonego postępowania likwidacyjnego spieniężony zostanie cały jej majątek, a mimo to nie zostały wypełnione wszystkie jej zobowiązania. Nie bez znaczenia jest również podnoszona w piśmiennictwie argumentacja nawiązująca do funkcji hipoteki, której celem jest wzmocnienie pozycji prawnej wierzycieli. Uznanie, że długi spółki kapitałowej wygasają z chwilą ustania jej bytu prawnego, prowadziłoby do znacznego pogorszenia sytuacji wierzycieli, skoro byłoby równoznaczne z wygaśnięciem wszelkich praw akcesoryjnych. Oznaczałoby też wprowadzenie zróżnicowania w odniesieniu do statusu prawnego różnych kategorii podmiotów prawa cywilnego (osoby fizycznej, której prawa i obowiązki majątkowe przechodzą na spadkobierców w relacji do osoby prawnej lub innej jednostki organizacyjnej), bez wystarczającego uzasadnienia w treści przepisów i z zagrożeniem dla perspektyw funkcjonowania tych ostatnich w obrocie gospodarczym.

Skoro zatem nie zostało w niniejszej sprawie wykazane, by dług podatkowy zlikwidowanej spółki akcyjnej wygasł, nie wygasła też wierzytelność strony powodowej z tego tytułu zabezpieczona hipoteką, a więc nie wygasła również hipoteka. Pozwana spółka, nabywając obciążoną nieruchomością, stała się dłużnikiem rzeczowym. Dla rozważanej odpowiedzialności nie ma znaczenia brak decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 108 ordynacji podatkowej, gdyż za dług ten odpowiada pozwany nie jako osoba trzecia na podstawie art. 112 ordynacji (nabywca przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części), lecz jako współwłaściciel nieruchomości obciążonej hipoteką za dług podatnika. Zarzuty

wskazane w podstawie naruszenia prawa materialnego okazały się tym samym uzasadnione.

Można się również zgodzić z argumentami skargi, iż o tym, w jaki sposób powstaje, wygasa i jest ustalane zobowiązanie podatkowe, przesądza konstrukcja prawna danego podatku, normowana we właściwych przepisach podatkowych oraz przepisach powoływanej już ordynacji podatkowej. Prawo podatkowe, jako prawo publiczne, nie opiera się na klasycznych instytucjach prawa prywatnego, gdyż ma do spełnienia inne cele; nie występuje w nim dłużnik podatkowy i wierzyciel podatkowy, których uprawnienia i obowiązki są wobec siebie skorelowane i ekwiwalentne. Nie ma w judykaturze i piśmiennictwie wątpliwości, że zobowiązanie podatkowe nie jest zobowiązaniem cywilnoprawnym, a sprawy dotyczące tych zobowiązań nie są "sprawami cywilnymi" w rozumieniu art. 1 k.p.c. W konsekwencji, sądy cywilne nie posiadają kompetencji do kontroli rozstrzygnięć wydawanych przez organy podatkowe ani też kompetencji do wiążącego orzekania w sprawach wymagających aktów tych organów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 1972 r., I PR 268/72, Lex nr 7158, z dnia 24 marca 2004 r., I CK 458/03, Lex nr 585670, z dnia 3 grudnia 2010 r., Lex nr 818559 czy uchwała z dnia 19 listopada 2010 r., III CZP 88/10, OSNC 2011, nr 6, poz. 63).

Przepisy art. 2 § 1 w zw. z art. 1 k.p.c. stały zatem na przeszkodzie samodzielnemu badaniu czy istniało i w jakiej wysokości zobowiązanie podatkowe. Kompetencja w tym zakresie przysługuje organom administracji i niezależnie, czy decyzja organu podatkowego, przewidziana w ordynacji podatkowej, jest deklaratoryjna czy konstytutywna, sąd nie może organu podatkowego zastępować. W postępowaniu podatkowym nie jest też wykluczone uzyskanie przez osobę mającą w tym interes prawny zaświadczenia, czyli stanowiska organu podatkowego odnośnie do istnienia w określonym stanie faktycznym obowiązku podatkowego (por. art. 306 a ordynacji podatkowej). Informacja taka, podobnie jak decyzja administracyjna, ma charakter dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2004 r., I CK 458/03, Lex nr 585670). Również jednak właściwym do wiążącego potwierdzenia obowiązku podatkowego i jego zakresu jest w tym wypadku organ administracyjny.

Wymaga zaznaczenia, że wpis hipoteki przymusowej, na który powoływała się strona powodowa, służy zabezpieczeniu przyszłej realizacji wierzytelności. Jeżeli podstawę wpisu hipoteki stanowi tytuł wykonawczy oparty na ostatecznej decyzji administracyjnej, to jak słusznie zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 listopada 2004 r., III CK 122/04 (Lex nr 1124089), stopień pewności przeprowadzenia egzekucji jest większy. Gdy natomiast wpis hipoteki przymusowej następuje z powołaniem się na nieostateczną decyzję administracyjną, uzyskanie tytułu wiązać się musi ze stwierdzeniem możliwości wykonania decyzji. Decyzja podatkowa jest aktem kończącym postępowanie w danej instancji i stosownie do art. 212 ordynacji podatkowej, z chwilą doręczenia stronie - wchodzi do obrotu prawnego. Decyzja nieostateczna z reguły nie podlega jednak wykonaniu (por. art. 130 k.p.a., art. 239 a ordynacji podatkowej). Dopiero decyzja ostateczna stabilizuje sytuację strony, a możliwość zmiany zawartego w niej rozstrzygnięcia ograniczona jest do szczególnych przypadków regulowanych przepisami procesowymi - w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia. Kwestia ta nie stała się jednak w ogóle przedmiotem jednoznacznych ustaleń i oceny sądu drugiej instancji, który uznał ją za bezprzedmiotową w warunkach stwierdzonego wygaśnięcia hipoteki.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. orzekł jak w sentencji, rozstrzygając o kosztach zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.